

bogstaveligt er gået igennem blad for blad. Dette er så meget mere beklageligt som et stort tillæg s. 217–56 rummer adskillige supplementer til foregående afsnit. Har man f. eks. fundet frem til amts- og amtsstuearkiver s. 118–23, bliver det vel nærmest et tilfælde, om man også når videre frem til det nok så omfattende tillæg vedrørende samme arkivgruppe s. 223–36. Når Fællesforeningen, som bebudet i Årbog for Dansk Skolehistorie 1972, udsender et nyt oplag, så at publikationen vil kunne erhverves at alle interesserede, bør disse forhold rettes. Først da vil det store og nyttige arbejde, som her er gjort, komme umiddelbart til sin ret.

Harald IIsøe

Fyldig bibliografi

NORDISK RÄTTSHISTORISK LITTERATUR 1956–65. *En bibliografisk förteckning sammenställd av Signe Carlsson. Skrifter utgivna av Institutet för rättshistorisk forskning, grundat av Gustav og Carin Olin, Serien I: Rätts-historiskt bibliotek. Bd. 19. Stockholm 1972. 281 s., 50 sv. kr.*

Retshistorikeren er på grund af sit fags placering mellem juraen og historievidenskaben stillet over for ganske særlige bibliografiske vanskeligheder. At følge med kræver et overblik over værker og afhandlinger inden for flere videnskabsgrene og spredt over et meget stort antal fagtidsskrifter, både danske og udenlandske. Det må derfor hilses med ganske særlig glæde, at førstebibliotekar ved Lunds universitetsbibliotek fil. dr. Signe Carlsson har udsendt en omfangsrig retshistorisk bibliografi omfattende den nordiske retshistoriske litteratur for årene 1956–65. Bibliografien fremtræder som en fortsættelse af de tidligere bibliografier for årene 1941–49 og 1950–55 af Hillevi Vretblad, der er trykt i *Rättshistoriska studier I og II*. Den foreliggende bibliografi er langt mere omfattende end sine forgængere, der er således foruden bogfortegnelsen ialt gennemgået ca. 180 skandinaviske og enkelte tyske samt estlandske periodica. Det må betragtes som særlig værdifuldt, at der herunder befinder sig en række danske lokalhistoriske publikationer, der jo ofte skjuler afhandlinger af høj videnskabelig lødighed og almeninteresse. Bibliografien omfatter ialt knap 2000 numre, systematisk fordelt efter emne med talrige krydshenvisninger efter et nummereringssystem. Bibliografien indledes med henvisninger til bibliografiske værker, arkivvidenskab, retskildepublikationer, filologiske arbejder og samleværker. Derefter følger bibliografien de traditionelle juridiske discipliner. Overblikket lettes af et register over navne, titler samt vigtige opslagsord. Det er endvidere nyttigt, at der i vidt omfang er henvist til anmeldelser af de omtalte værker. Endelig bør fremhæves, at værket fremtræder i det for Institutet för rättshistorisk forskning vanlige smukke udstyr. Den valgte afgrænsning af de værker, der er medtaget i bibliografien må i det hele anses for vellykket. Udgifver

har således ikke medtaget avisartikler, men derimod søgt at medtage duplikeret, stencileret, off-set og andet ikke bogtrykt materiale. Dette må anses for værdifuldt. Trykkeomkostninger og overhovedet en øget anvendelse af moderne tekniske hjælpemidler har begunstiget udsendelsen af ikke-trykte afhandlinger, hvis eksistens det ofte er vanskeligt at skaffe sig kendskab til. Det er et område, hvor der i høj grad er behov for et registreringssystem. Den næste tiårs bibliografi vil på dette område stå over for store vanskeligheder, som forhåbentlig ikke vil blive skyet, i et forsøg på at give et overblik over den del af den retshistoriske litteratur, der er udkommet i denne ofte uskønne, men økonomiske form. Et andet problem er, i hvilket omfang, der bør ske omtale af de retshistoriske indledninger, der findes i en række juridiske værker. Henvvisninger her til er således ikke medtaget, uanset at der i disse tilfælde ofte er tale om rets- eller idéhistoriske nydannelser eller dog sammenfatninger af værdi for retshistorikere i almindelighed.

Et så velgennemført bibliografisk arbejde som det foreliggende gør ikke blot krav på ros, det forpligter til en fortsættelse, der for indeværende tiårs vedkommende allerede imødeses med forventning.

Endelig bør i denne forbindelse bemærkes, at en oversigt over dansk retshistorisk litteratur findes i den nylig udkomne Dansk juridisk bibliografi 1950–71, udarbejdet af Jens Søndergaard, s. 463–71.

Ditlev Tamm

En udgravningsberetning med usædvanlige kvaliteter

GÜNTER P. FEHRING: UNTERREGENBACH. KIRCHEN. HERRENSITZ. SIEDLUNGSBEREICHE. *Die Untersuchungen der Jahre 1960–1963 mit einem Vorbericht über die Grabungen der Jahre 1964–1968. (Forschungen und Berichte der Archäologie des Mittelalters in Baden-Württemberg Band 1. I. Text. 311 S., II. Beilagen. III. Tafeln. Verlag Müller & Gräff. Stuttgart 1972).*

Unterregenchbach er i dag en beskedne landsby med knapt 100 indbyggere. Siden 1880, da man fandt en velbevaret karolingisk krypt under landsbyens præstegård, kun en snes meter nord for den middelalderlige sognekirke St. Veit, har stedet påkaldt sig kirkearkæologisk interesse. En serie udgravninger, som dr. Günter P. Fehring har foretaget her siden 1960, har tilfulde bekræftet lokalitetens tidlige betydning. I Unterregenchbach har der – inden for samme indhegning – ligget en »kirkefamilie« fra tiden omkring år 800. Ældst er krypten, til hvilken der har sluttet sig en ganske anseelig basilika, 49 meter lang. Under sognekirken var der betydelige rester af en næsten jævaldrende, enskibet kirke, der i sit gulv havde to ejendommelige korsformede kanaler, af Fehring tolket som relikviegrave. Engang i 1000-tallets midte blev den lille kirke afløst af en basili-